

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 grudnia 2016 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Mariola Szmajduch
Protokolant:	Katarzyna Stefańczyk

po rozpoznaniu w dniu 21 grudnia 2016 r. w Gliwicach

sprawy Z. Ż.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

o podleganie ubezpieczeniom społecznym z tytułu działalności gospodarczej

na skutek odwołania Z. Ż.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

z dnia 29 listopada 2013 r. **nr** (...)

1. umarza postępowanie w zakresie ustalenia, że ubezpieczony Z. Ż. podlegał ubezpieczeniu społecznemu z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej w okresie od 1 maja 2004r. do 30 listopada 2011r.;
2. oddala odwołanie w pozostałej części;
3. znosi wzajemnie między stronami koszty zastępstwa procesowego.

(-) SSO Mariola Szmajduch

VIII U 84/14

UZASADNIENIE

Zaskarżoną decyzją z dnia 29 listopada 2013r. nr (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. stwierdził, że w okresie od 1 stycznia 1999r. do 30 listopada 2011r. Z. Ż. podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej w związku z posiadanym wpisem do ewidencji działalności gospodarczej o numerach (...).

W uzasadnieniu organ rentowy powołał się na przepisy ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U. z 2016r. poz. 963, ze zm.) i podał, że w oparciu o posiadaną dokumentację ustalił, że Z. Ż. zgodnie posiadanymi wpisami do ewidencji działalności gospodarczej nr (...) od 1 stycznia 1999r. dokonał zgłoszenia do obowiązkowego ubezpieczenia zdrowotnego jako osoba prowadząca

działalność gospodarczą. Wskazał, że odwołujący w toku postępowania przed tym organem podnosił, że posiada dokumentację świadczącą o podleganiu ubezpieczeniom społecznym i zdrowotnemu z tytułu zatrudnienia za granicą, jednak do chwili wydania zaskarżonej decyzji, dokumentów tych nie przedstawił.

W odwołaniu od powyższej decyzji i w toku procesu ubezpieczony domagał się jej zmiany i wyłączenia go z podlegania obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej za okres od 1 stycznia 1999r., albowiem podlega ubezpieczeniom społecznym i zdrowotnemu za granicą, z tytułu zatrudnienia w S. (...)G., C. – B.-S. 22. (...) F. a. M..

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie, podtrzymując swoje dotychczasowe stanowisko. Nadto wniósł o zasądzenie od odwołującego na rzecz organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. W uzasadnieniu podniósł, że wobec braku innego tytułu do objęcia go ubezpieczeniami społecznymi i ubezpieczeniem wypadkowym winien on podlegać tym ubezpieczeniom z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej. Równocześnie ZUS zaznaczył, że przedstawione przez ubezpieczonego dowody, mające potwierdzić jego zatrudnienia w RFN, są sporządzone w języku niemieckim i nie złożono ich tłumaczenia, zatem nie mogą one wpłynąć na zmianę stanowiska przez organ rentowy.

W toku procesu organ rentowy zweryfikował swoje dotychczasowe stanowisko i decyzją z dnia 14 października 2015r. zmienił częściowo zaskarżoną decyzję w ten sposób, że uznał, iż Z. Ż. podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej, za okres od 1 stycznia 1999r. do 30 kwietnia 2004r. i w związku z tym wniósł o umorzenie postępowania w zakresie podlegania odwołującego spornym ubezpieczeniom od dnia 1 maja 2004r.

Sąd ustalił, co następuje:

Ubezpieczony, Z. Ż. uzyskał wpis do ewidencji osób prowadzących działalność gospodarczą w Urzędzie Miejskim w G. pod numerem I/753/97 i (...).

Z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej ubezpieczony z dniem 1 stycznia 1999r. dokonał zgłoszenia do obowiązkowego ubezpieczenia zdrowotnego, nie złożył natomiast zgłoszenia do ubezpieczeń społecznych.

Pismem z dnia 14 maja 2013r. (...) Oddział w Z. poinformował odwołującego o wszczęciu postępowania wyjaśniającego w zakresie ustalenia okresów podlegania przez niego z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej do ubezpieczeń społecznych.

Z. Ż. nie wziął udziału w tym postępowaniu wyjaśniającym i nie składał żadnych dowodów.

W związku z powyższym organ rentowy w dniu 24 czerwca 2013r. wydał zaskarżoną decyzję.

Ubezpieczony w toku procesu przedłożył uwierzytelnione tłumaczenie zaświadczenia z dnia 18 grudnia 2013r., wystawionego przez S. (...). (...) z F. (k.14), w oparciu o które ustalono, że Z. Ż. jest pracownikiem tej firmy, nieprzerwanie od 2 grudnia 1991r. i z tego tytułu podlega w Niemczech pełnemu obowiązkowi ubezpieczenia społecznego.

W związku z powyższym zaświadczeniem ZUS zwrócił się do niemieckiej instytucji właściwej o określenie ustawodawstwa właściwego dla Z. Ż., zgodnie z miejscem jego zamieszkania.

Po otrzymaniu stanowiska instytucji właściwej z RFN, (...) Oddział Z. w dniu 14 października 2015r. wydał decyzję zmieniającą częściowo zaskarżoną decyzję.

W toku procesu Sąd w oparciu o informację Urzędu Skarbowego (k.64) ustalił, że ubezpieczony z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej rozliczał się na zasadach ogólnych w zeznaniach podatkowych, w których za lata 1999 – 2004 wykazywał przychody.

Następnie w oparciu o pisemne wyjaśnienia odwołującego, Sąd ustalił, że Z. Ż. miał obywatelstwo polskie w okresie spornym, czyli od 1 stycznia 1999r. Z kolei obywatelstwo niemieckie posiada od 23 listopada 1988r. Od roku 1978 jest właścicielem domu w G. przy ulicy (...). Pod wskazanym adresem jest zameldowany, jednak w okresie od 1 stycznia 1999r. przebywał w Polsce jedynie na pobytach czasowych. Z. Ż. mieszka bowiem na stałe i pracuje w Niemczech. Również w okresie po 1 stycznia 1999r. centrum jego interesów życiowych i zawodowych jest państwo niemieckie, gdzie pracuje w pełnym wymiarze godzin, uiszcza wszystkie opłaty socjalne, zdrowotne, rentowe, a syn uczęszczał do szkoły. Odwołujący do listopada 2011r. prowadził równocześnie działalność gospodarczą w Polsce. Jej przedmiotem był wynajem pomieszczeń, których jest właścicielem. Rodzaj tej działalności nie wymagał stałej obecności na terenie Polski. Ubezpieczony był odpowiedzialny w swojej działalności wyłącznie za prowadzenie nadzoru nad pracami remontowo – modernizacyjnymi oraz za kontrolę prac księgowości i zarządu. W tym celu przyjeżdżał regularnie do Polski.

Powyższe okoliczności faktyczne Sąd ustalił na podstawie: akt organu rentowego, uwierzytelnionego tłumaczenia zaświadczenia z dnia 18 grudnia 2013r. (k.14), pisemnej informacji Naczelnika II Urzędu Skarbowego w G. oraz pisemnych wyjaśnień odwołującego (k.71-72).

Sąd ocenił zgromadzony materiał dowodowy jako kompletny i wiarygodny, a poprzez to – mogący stanowić podstawę ustaleń faktycznych w sprawie. Ponadto strony nie kwestionowały powyższych ustaleń Sądu.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie ubezpieczonego, Z. Ż. nie zasługuje na uwzględnienie.

Bezspornym pomiędzy stronami było, że Z. Ż. zarejestrował w Urzędzie Miejskim w G. działalność gospodarczą nr (...) i, że prowadził ją w spornym okresie. Również niesporne było, że w tym samym czasie na stałe zamieszkiwał w Niemczech, tam pracował i podlegał ubezpieczeniom jako pracownik. Nadto bezspornym pozostawało, że od 1 maja 2004r., tj. z momentem wejścia Polski do Unii Europejskiej i objęcia jej uregulowaniami unijnymi, dla odwołującego należało ustalić ustawodawstwo właściwe w zakresie podlegania ubezpieczeniom społecznym.

Wobec wydania decyzji z dnia 14 października 2015r., zmieniającej jedynie częściowo zaskarżoną decyzję z dnia 29 listopada 2013r., przedmiotem sporu w niniejszej sprawie było ustalenie, czy w okresie od 1 stycznia 1999r. do 30 kwietnia 2004r. odwołujący podlegał obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia ww. działalności gospodarczej o nr (...).

Zasady podlegania ubezpieczeniom społecznym reguluje ustawa z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity: Dz.U. z 2016r., poz. 963 ze zm.).

Zgodnie z treścią art. 6 ust. 1 pkt. 5 i art. 12 ust. 1 oraz art. 13 pkt. 4 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych, zwanej dalej ustawą systemową, osoby prowadzące pozarolniczą działalność podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu. Obowiązek ubezpieczenia powstaje od dnia rozpoczęcia wykonywania działalności do dnia zaprzestania wykonywania tej działalności, z wyłączeniem okresu, na który wykonywanie działalności zostało zawieszona na podstawie przepisów o swobodzie działalności gospodarczej.

Po myśli art. 9 ust. 1a ww. ustawy pracownik posiadający jednocześnie dodatkowy tytuł do ubezpieczeń (inny niż pracowniczy), którego podstawa wymiaru składek z tytułu stosunku pracy jest niższa od kwoty minimalnego wynagrodzenia – podlega ubezpieczeniom również z dodatkowego tytułu do ubezpieczeń.

Zgodnie z art. 36 ust. 1 każda osoba objęta obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi podlega zgłoszeniu do ubezpieczeń społecznych. Obowiązek zgłoszenia osoby prowadzącej działalność gospodarczą spoczywa na tej osobie (ust.3).

Działalność gospodarcza w rozumieniu, obowiązującej w spornym okresie, ustawy z dnia 23 grudnia 1998r. o działalności gospodarczej (Dz. U. Nr 41, poz. 324 ze zm.) jest to działalność zarobkowa wymieniona w tych przepisach, wykonywana w sposób zorganizowany i ciągły.

Zgodnie z poglądem utrwalonym w orzecznictwie, okresem ubezpieczenia osób prowadzących działalność gospodarczą jest przypadający w okresie podlegania obowiązkowi ubezpieczenia okres rzeczywistego prowadzenia tejże działalności (vide: wyrok SN z dnia 14 kwietnia 1999r., II UKN 570/98, publik. OSNAPiUS z 2000r. Nr 13, poz. 518; wyrok SN z dnia 31 marca 2000r., II UKN 257/99, publik. OSNAPiUS z 2001r. Nr 18 poz. 564). W razie, gdy nie doszło do rozpoczęcia działalności albo wystąpiły przeszkody uniemożliwiające jej prowadzenie, obowiązek ubezpieczenia nie występuje.

Samo pojęcie prowadzenia działalności gospodarczej jest ujmowane szeroko. Mieszczą się w nim nie tylko faktyczne czynności należące do zakresu tej działalności, lecz także czynności zmierzające do zaistnienia takich czynności gospodarczych. Działalność gospodarcza obejmuje także działania przygotowujące, zdobywanie uprawnień, poszukiwanie klientów, oczekiwanie na kolejne zamówienia. Równoznaczna z prowadzeniem działalności gospodarczej jest gotowość do realizacji zadań objętych zakresem konkretnej działalności (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 17 grudnia 2003r., III AUa 1531/03, OSAB 2004/1/51; postanowienie SN z dnia 17 lipca 2003r., II UK 111/03, OSNP 2003/17/1 wkładka).

Sąd orzekający w niniejszej sprawie podziela stanowiska wyrażone w powołanych wyżej orzeczeniach.

W niniejszej sprawie odwołujący w spornym okresie działalność gospodarczą rzeczywiście prowadził. Wprawdzie nie przebywał stale w miejscu jej prowadzenia i codziennie jej nie nadzorował, ale też przedmiot tej działalności tego nie wymagał, bowiem polegała ona na wynajmie lokali będących własnością odwołującego. Jego obecność była wymagana wyłącznie przy nadzorowaniu prac remontowo – modernizacyjnych, przy zawieraniu kolejnych umów, czy też uzgodnień księgowych i w takich momentach odwołujący przyjeżdżał do Polski. W pozostałym zakresie stale przebywał w Niemczech, gdzie był na stałe pracownikiem firmy (...). Równocześnie odwołujący nie przeczył, że działalność była przez niego stale prowadzona w opisany sposób.

Kwestią sporną pozostawało zatem, czy ubezpieczony posiadający równocześnie obywatelstwo polskie i niemieckie, będący na stałe pracownikiem zatrudnionym na terenie RFN i podlegający z tego tytułu wszystkim związanym z tym ubezpieczeniem, posiada równocześnie obowiązek podlegania ubezpieczeniom społecznym w Polsce, z tytułu prowadzonej tu działalności gospodarczej.

Z momentem przystąpienia Polski do Unii Europejskiej regułą jest podleganie przez pracownika ustawodawstwu tylko jednego Państwa Członkowskiego. Wynika to wprost z treści art. 11 ust. 1 i ust. 2 pkt a rozporządzenia WE Nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. U. UE z 30.04.2004r. Nr L 166/1 ze zm.).

Po myśli art. 11 ust. 1 i ust. 2 pkt a rozporządzenia WE Nr 883/2004 osoby, do których stosuje się niniejsze rozporządzenie, podlegają ustawodawstwu tylko jednego Państwa Członkowskiego. Ustawodawstwo takie określone

jest zgodnie z przepisami niniejszego tytułu. Osoba wykonująca w Państwie Członkowskim pracę najemną lub pracę na własny rachunek podlega ustawodawstwu tego Państwa Członkowskiego.

Zgodnie z art. 13 ust. 3 rozporządzenia WE nr 883/2004 osoba, która normalnie wykonuje pracę najemną i pracę na własny rachunek w różnych Państwach Członkowskich podlega ustawodawstwu Państwa Członkowskiego, w którym wykonuje swą pracę najemną lub, jeżeli wykonuje taką pracę w dwóch lub w kilku Państwach Członkowskich, ustawodawstwu określoneemu zgodnie z przepisami ust. 1.

Nadto po myśli art. 16 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009r. dotyczącego wykonania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego nr (Dz. U. UE z 30.10.2009r. Nr L 284/1 ze zm.) osoba, która wykonuje pracę w dwóch lub więcej państwach członkowskich, informuje o tym instytucję wyznaczoną przez właściwą władzę państwa członkowskiego, w którym ma miejsce zamieszkania. Natomiast według procedury zawartej w art. 16 ust. 2 rozporządzenia 987/2009, wyznaczona instytucja państwa członkowskiego miejsca zamieszkania niezwłocznie ustala ustawodawstwo mające zastosowanie do zainteresowanego, uwzględniając art. 13 rozporządzenia podstawowego oraz art. 14 rozporządzenia wykonawczego.

Zgodnie z art. 19 ust. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 na wniosek zainteresowanego lub pracodawcy instytucja właściwa państwa członkowskiego, którego ustawodawstwo ma zastosowanie zgodnie z przepisami tytułu II rozporządzenia podstawowego, poświadczają, że to ustawodawstwo ma zastosowanie, oraz w stosownych przypadkach wskazuje, jak długo i na jakich warunkach ma ono zastosowanie.

W przedmiotowej sprawie Zakład Ubezpieczeń Społecznych w Z. zwrócił się do właściwej instytucji niemieckiej o określenie dla odwołującego, zgodnie z cytowanymi normami, właściwego ustawodawstwa w zakresie zabezpieczenia społecznego. Stanowisko zajęte przez tą instytucję pozwoliło na stwierdzenie, że od dnia 1 maja 2004r. Z. Ż., w zakresie obowiązkowych ubezpieczeń społecznych podlega wyłącznie ustawodawstwu niemieckiemu. W związku z powyższym ZUS decyzją z dnia 14 października 2015r., ograniczył swoje pierwotne stanowisko, wyrażone w zaskarżonej decyzji i określił dla ubezpieczonego obowiązek podlegania ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzonej w Polsce działalności gospodarczej, jedynie za okres od 1 stycznia 1999r. do 30 kwietnia 2004r. Równocześnie ZUS wniósł o umorzenie postępowania w zakresie orzeczenia o podleganiu przez odwołującego tym ubezpieczeniom w okresie od 1 maja 2004r.

W związku z powyższym Sąd na podstawie art. 477¹³ k.p.c., orzekł jak w punkcie pierwszym sentencji.

Przechodząc do dalszych rozważań należy podkreślić, że przed dniem 1 maja 2004r., tj. przed przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej, unormowania wzajemnych korelacji ubezpieczeń społecznych z tytułu różnych rodzajów aktywności wykonywanej w różnych krajach, należałoby upatrywać w umowach bilateralnych, łączących państwa, na terenie których działalności te były wykonywane.

W przedmiotowym wypadku odwołujący, będąc obywatelem zarówno polskim, jak i niemieckim, stale przebywał w Niemczech, tam też był pracownikiem najemnym i z tego tytułu podlegał pełnemu ubezpieczeniu społecznemu i socjalnemu. Równocześnie w tym samym czasie był na stałe zameldowany w Polsce i zarejestrował też tu swoją działalność gospodarczą, którą faktycznie prowadził. Należałoby zatem sięgnąć do porozumień obu powyższych państw, w tym zakresie.

Od listopada 1991r. obowiązywała w tym zakresie umowa między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Federalną Niemiec o zabezpieczeniu społecznym, sporządzona w W. dnia 8 grudnia 1990r. (Dz. U. z dnia 26 listopada 1991r.). W umowie tej unormowano przede wszystkim kwestie związane z wzajemnymi relacjami przepisów umawiających się stron, w zakresie przyznawania i wypłaty świadczeń chorobowych, wypadkowych, rentowych i emerytalnych. W żadnej natomiast mierze nie odnosiła się ona do kwestii związanych z określeniem obowiązku podlegania konkretnym

ubezpieceniom społecznym, zwłaszcza w przypadku zbiegu tytułów tych ubezpieczeń z jakim mamy do czynienia w niniejszej sprawie.

Należy zatem przyjąć, że przed dniem 1 maja 2004r. kwestia wzajemnej korelacji obowiązku podlegania ubezpieczeniom społecznym dla osób wykonujących różne formy aktywności zawodowej na terenie Polski i RFN, nie została unormowana. Z tego też względu należy obowiązek podlegania tym ubezpieczeniom rozpatrywać oddzielnie dla każdego z tych tytułów, zgodnie z obowiązującymi w danym państwie przepisami.

W niniejszej sprawie odwołujący w okresie od 1 stycznia 1999r. do 30 kwietnia 2004r. bezspornie prowadził w Polsce działalność gospodarczą. Z kolei zatrudnienie pracownicze realizował na terenie RFN. Tym samym w Polsce nie posiadał innego, poza prowadzoną działalnością gospodarczą, tytułu do objęcia ubezpieczeniami społecznymi.

W konsekwencji poczynionych ustaleń Sąd uznał, iż Z. Ż. od 1 stycznia 1999r. do 30 kwietnia 2004r. podlegał obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej.

Mając na względzie powyższe, z mocy art. 477¹⁴ § 1, Sąd orzekł, jak w punkcie drugim sentencji.

O kosztach orzeczono po myśli art. 100 k.p.c. w punkcie trzecim orzeczenia.

W szczególności Sąd miał na uwadze, że każda ze stron proces wygrała po części, a równocześnie każda z nich proces ten, również częściowo przegrała. Tym samym były podstawy do wzajemnego zniesienia kosztów procesu.

(-) SSO Mariola Szmajduch